

KLAUSIMYNO STRUKTŪRA

A. KOMUNIKACIJOS FUNKCIJOS

1	Dėmesio nukreipimas
2	Prašymas
3	Atmetimas
4	Pasisveikinimas
5	Saviraiška ir savo reikalavimų gynimas
6	Įvardinimas
7	Komentavimas
8	Informacijos pateikimas

B. ATSAKAS Į KOMUNIKACIJĄ

9	Vaiko dėmesio atkreipimas
10	Domėjimasis sąveika
11	Gestų supratimas
12	Ankstesnių išsireiškimų patvirtinimas
13	Kalbėtojo ketinimų supratimas
14	Laukimas
15	Maloni reakcija
16	Reagavimas į "ne" ir susitarimas

C. SĄVEIKA IR POKALBIS

17	Dalyvavimas sąveikoje
18	Sąveikų inicijavimas
19	Sąveikos ir pokalbio palaikymas
20	Pokalbio nutraukimas
21	Pokalbio atnaujinimas
22	Prašymas paaiškinti
23	Sąveikos nutraukimas
24	Slaptas pokalbio klausymasis
25	Įsitraukimas į pokalbį

D. KONTEKSTO ĮVAIROVĖ

26	Asmuo
27	Situacija
28	Laikas
29	Tema
30	Knygos, kaip komunikacijos kontekstas
31	Kalbos vartojimas žaidžiant
32	Sąveika su bendraamžiais
33	Socialinių taisyklių laikymasis

A. KOMUNIKACIJOS FUNKCIJOS

1. Dėmesio nukreipimas

a) Į save

Kaip vaikas įprastai atkreipia dėmesį į save?

Pvz. Verkia, baksnoja, vokalizuoja, kviečia "pažiūrėk".

b) Į įvykius, objektus, kitus žmones

Kaip vaikas elgtųsi, jeigu Jums einant šaligatviu ar vaikščiojant parke, jis pamatytų kažką įdomaus?

Pvz. Rodo, rodo ir vokalizuoja, atsisuka į Jus, sakydamas žodžius "pažiūrėk", "lėktuvas", pradeda kalbėti apie tai, ką mato.

2. Prašymas

a) Objektų prašymas

Kaip vaikas Jums leistų žinoti ko jis nori, jeigu Jums būnant virtuvėje, vaikas pamato kažką valgoma, ko negali pasiekti?

Pvz. Verkia, siekia ir rodo į daiktą, rodo ir triukšmauja, tampo Jus ar vedasi Jus už rankos, žiūri, rodo ir įvardija daiktą, rodo ir sako „aš noriu šito“.

b) Veiklos prašymas

Kaip vaikas leidžia Jums suprasti, kad jis nori būti paimtas ant rankų?

Pvz. Žiūri į Jus, tiesia rankas į Jus, sako „apa“, sako „aš pavargau“, „man skauda“.

c) Pagalbos prašymas

Kaip vaikas elgtųsi, jeigu jam reikėtų Jūsų pagalbos (pvz. užstrigus mašinos ratui)

Pvz. Verkia, triukšmauja (be žodžių), kviečia Jus, sakydamas "užstrigo", "aš nemoku".

d) Prašymas pakartoti

Kaip vaikas leistų Jums suprasti, kad jis nori dar kartą pakartoti veiklą, pvz. būti šokdinamas aukštyn-žemyn?

Pvz. Šypsosi, pats bando šokinėti, skleidžia garsus, sakydamas "dar".

e) Informacijos prašymas

Kaip vaikas Jūsų paklaus apie namuose atsiradusį naują daiktą?

Pvz. Spokso į daiktą, rodo į daiktą ir žiūri į Jus, klausdamas "kas tai?", klausia kitų klausimų, tokių kaip „kam šis daiktas skirtas?“, Jums atsakius, klausia papildomus klausimus "kodėl?"

3. Atmetimas

Kaip vaikas elgiasi, jeigu Jūs pasiūlote maisto, kurio jis nemėgsta/nenori?

Pvz. Verkia, nususuka, stumia maistą nuo savęs, sakydamas "ne", sako "nenoriu", "nepatinka", prašo ko nors kito.

4. Pasisveikinimas / atsisveikinimas

a) Pasisveikinimas susitikus /atvykus

Kaip vaikas dažniausiai reaguoja, kai gerai pažįstamas asmuo atvyksta į Jūsų namus?

Pvz. Nereaguoja, žiūri į atvykusiojo veidą, šypsosi ir skleidžia „pasisveikinimo“ garsus, duoda ranką pasisveikindamas, sako asmens vardą, sako pasisveikinimo žodžius „labas“, „sveiki“

b) Atsisveikinimas išvykstant

Kaip vaikas elgiasi, kai kas nors išvyksta?

Pvz. Nereaguoja, mojuoja pamėgdžiodamas, mojuoja spontaniškai, sako "ate" ar "ate, (vardas)"

5. Saviraiška ir savo reikalavimų gynimas

a) Emocijų išraiška

Džiaugsmas.

Kaip vaikas išreiškia savo džiugesį?

Pvz. Šypsosi, juokiasi, ploja rankomis, prašo pakartoti dar kartą, sako "man tai patinka", "tai linksma."

Liūdesys.

Kaip vaikas išreiškia savo liūdesį?

Pvz. Verkia, norėdamas, kad jį apkabintų, pabučiuotų; sako kur jam skauda ir kas atsitiko.

b) Savarankiškumo rodymas

Kaip vaikas Jums praneša, kad jis nori kažką atlikti (apsirengti) pats, be Jūsų pagalbos, jeigu Jūs bandote jam padėti?

Pvz. Muistosi ir rėkia, bando atlikti pats, sako "aš", "pats", sako sakinį "aš noriu rengtis pats."

6. Įvardinimas

Kaip vaikas pavadina pamatęs jam žinomą objektą?

Pvz. Vokalizuoja, gestikuliuoja, objektą įvardija garsažodžiu "miau", "py-py", vartoja savo sukurtą žodį, sako daikto pavadinimą, sako sakinį "tai yra... (daikto pavadinimas)."

7. Komentavimas*a) Objekto komentavimas*

Kaip vaikas elgiasi, jeigu Jūs nunešite daiktus, tarp kurių bus jį dominantis daiktas?

Pvz. Rodo, įvardija, sako kieno daiktas "mano", apibūdina daiktą "sulaužytas", "purvinas", "mažas."

b) Reakcija į dingusį daiktą

Kaip vaikas elgiasi, pastebėjęs, kad nebėra daikto įprastoje vietoje?

Pvz. Rodo į vietą, įvardija objektą, sako "dingo", sako "nėra mašinos", "kur dingo meškutis?"

8. Informacijos pateikimas

Kaip vaikas elgiasi, jeigu kažkas atsitinka Jums neesant šalia (pvz. kažkas sudužo, suskaudo)?

Pvz. Eina verdamas pas Jus, rodo į daiktą (pvz. sulūžusį) sakydamas „sulūžo“ arba kreipdamasis į asmenį, sako Jums, bet Jūs turite pateikti papildomų klausimų, kad galėtumėte suprasti, aiškiai papasakoja.

B. ATSAKAS Į KOMUNIKACIJĄ**9. Vaiko dėmesio atkreipimas**

Kaip Jūs atkreipiate vaiko dėmesį?

Pvz. Žiūri vaikui tiesiai į veidą, liečia jį, kviečia vardu.

10. Domėjimasis sąveika

Kaip vaikas dažniausiai elgiasi, kai Jūs sėdite šalia ir jį užkalbinatė?

Pvz. Menkai, ribotai susidomi, rodo susidomėjimą ir užmezga akių kontaktą, atsisuka veidu ir kūnu, įsitraukia į pokalbį garsai ar /ir žodžiais.

11. Gestų supratimas

Kaip vaikas dažniausiai elgiasi, kai Jūs rodydamas pirštu norite atkreipti jo dėmesį?

Pvz. Nereaguoja, žiūri į Jūs, o ne į tai ką rodote, žiūri tik tuomet, kai objektas yra netoli, žiūri į objektą ir tuomet, kai jis yra pakankamai toli.

12. Ankstesnių išsireiškimų patvirtinimas

Koks vaiko elgesys Jums parodo, kad vaikas supranta, jog kalbate su juo?

Pvz. Žiūri į Jūsų veidą, šypsosi ir žiūri, žiūri ir skleidžia garsus, atsako Jums kalbėdamas.

13. Kalbėtojo ketinimų supratimas

a) Atsakas į kvietimą veiklai

Kaip vaikas elgiasi išgirdęs Jūsų instrukciją „Eik ir pasiimk savo batus“?

Pvz. Nerodo jokios reakcijos; žiūri į Jus, bet atrodo, kad nežino ką daryti; nueina tikslingai, bet negrįžta; atlieka instrukciją, kasdienės rutinos kontekste; atlieka instrukciją.

b) Atsakas į klausimą (kai siekiama informacijos)

Kaip vaikas reaguoja, kai jam pateikiate klausimą norėdamas sužinoti informacijos (ką tu veiki)?

Pvz. Nereaguoja, rodo pirštu arba naudoja gestus, parodo kažką, atsako pavieniu žodžiu (pvz. parkas), atsako ką jis veikia „piešiu“, „nežinau“.

14. Laukimas

Kaip vaikas reaguoja į mėgstamus eiliuotus, ritminiu eilėraštkus, žaidimus, daineles?

Pvz. Nereaguoja, susidomi, kikeną laukdamas galutinio linksmo momento, pasako praleistus žodžius, pasako dalį žodžių kartu; pastebi, jeigu pakeičiate žodžius.

15. Maloni reakcija

Kas vaiką prajuokina?

Pvz. Kutenimas, žaidimas „ku kū“, slėpynės, sūpavimas ore, gaudynės, linksmi ritmai, juokai, nepadorūs žodžiai.

16. Reagavimas į „ne“ ir derėjimasis

a) Kaip vaikas reaguoja į teiginį „ne“?

Pvz. Pritaria, susierzina, klausinėja, siūlo įvairias alternatyvas „tik vieną“, „rytoj.“

b) Kaip vaikas reaguoja, jei pasakote, „lukterk minutę“?

Pvz. Nesupranta ir toliau klausinėja, ginčijasi, palaukia ir po kurio laiko paklausia dar kartą.

C. SĄVEIKOS IR POKALBIS**17. Dalyvavimas sąveikose**

Kaip vaikas elgiasi, kai Jūs žaidžiate kartu ar bendraujate?

Pvz. Žiūri susidomėjęs, šypsosi ir juokiasi, vokalizuoja ir skleidžia įvairius garsus, rodo pirštu, gestais, vartoja žodžius ir elementarias frazes, dalyvauja pokalbyje.

18. Sąveikos inicijavimas

Kaip vaikas pradeda pokalbį ar pradeda žaidimą su Jumis?

Pvz. „Pagauna“ žvilgsnį, tardamas garsus, glaudžiasi prie Jūsų ir žiūri į veidą, duoda ar parodo kažką, kalbina Jus prašydamas prisijungti arba klausia „atspėk kas?“

19. Sąveikos ir pokalbio palaikymas

Kaip toliau tęsiasi prasidėjęs pokalbis ar žaidimas?

Pvz. Greitai nusibosta, siekia, kad Jūs vadovautumėte sąveikai, jis vadovauja, jis nori tęsti pratęsti žaidimą/ pokalbį.

20. Pokalbio nutraukimas

Kokia dažniausiai pokalbio palaikymo sunkumų priežastis?

Pvz. Sunku suprasti vaiko kalbėjimą - ką vaikas nori, kad Jūs padarytume, jam sunku suprasti Jus, nesusikaupia ilgesniam laikui, nepratęsia pokalbio

21. Pokalbio atnaujinimas

Kaip vaikas reaguoja jeigu Jūs nesuprantate ką jis nori Jums pasakyti?

Pvz. Nuliūsta ir pasiduoda, ginčijasi arba susierzina, supyksta; mėgina paaiškinti, kad Jūs suprastumėte, perfrazuoja anksčiau pasakytą teiginį, ieško kitų būdų paaiškinti.

22. Prašymas paaiškinti

Kaip vaikas parodo, kad jis nesupranta, kas jam yra pasakyta?

Pvz. Atrodo suglumęs, pakartoja tai ką Jūs pasakėte, prašo paaiškinti („Ką sakei?“ Ką?); klausia „Ką turi mintyje?“

23. Sąveikos nutraukimas (ribojimas)

Kaip dažniausiai baigiasi sąveika tarp Jūsų?

Pvz. Dairosi kitur, išeina, keičia temą, sąveiką palaiko iki pabaigos.

24. Slaptas pokalbio klausymasis

Kaip vaikas reaguoja į nugirstą pokalbį?

Pvz. Nekreipia dėmesio, reaguoja į savo vardą, reaguoja į tam tikrus žodžius „ledai“, „lova“, klausia kas buvo pasakyta, bando įsitraukti į pokalbį.

25. Įsitraukimas į pokalbį

Kaip vaikas mėgina įsitraukti į kitų žmonių pokalbį?

Pvz. Triukšmauja, vaikšto susierzinęs, tampo Jus ir šnabžda Jums į ausį, kalba nelaukdamas savo eilės "pertraukia" kitus žmones, pradeda kalbėti sulaukęs pauzės.

D. KONTEKSTO ĮVAIROVĖ**26. Asmuo**

Ar yra žmonių su kuriais vaikas mėgsta leisti laiką ir kalba daugiau, nei su kitais?

Pvz. Tėvai, kiti šeimos nariai, auklėtoja ar mokytoja, šeimos draugai, kiti vaikai, vaikas noriai bendrauja su visais

27. Situacija

Ar galima išskirti situacijas, kuriose vaikas bendrauja daugiausiai?

Pvz. Namuose, mokykloje/ darželyje, kalbėdamas telefonu, bendraudamas su draugais, grupėje

28. Laikas

Kuriuo dienos metu vaikas labiausiai linkęs bendrauti?

Pvz. Kai prausiasi vonioje, valgydamas, prieš eidamas miegoti, eidamas į mokyklą/darželį, grįždamas iš mokyklos/darželio.

29. Tema

a) Apie ką vaikas labiausiai mėgsta kalbėti?

Pvz. Apie „čia ir dabar“ atliekamą veiklą, apie žaislus/žaidimus, šeimos narius/draugus, TV laidas, sportą ir kitus pomėgius, vaikas linkęs kalbėti viena tema.

b) Ar vaikas užduoda abstrakčius klausimus, pvz. apie Dievą, mirtį, kaip atsirado pasaulis? Kokios temos jį domina?

Pvz. Dievas, mirtis, pasaulio atsiradimas, kas yra teisinga ir neteisinga, karas.

30. Knygos, kaip komunikacijos kontekstas

Kaip vaikas reaguoja į knygas?

Pvz. Mėgsta vartyti ir žiūrėti knygas kartu su suaugusiais, parodo knygoje nurodytą objektą, mėgsta klausytis pasakų, mėgina trumpai atpasakoti perskaitytą tekstą, nesidomi knygomis, daug skaito ir kalba apie knygas

31. Kalbėjimas žaidžiant

Ką vaikas kalba ar kokius garsus taria žaisdamas?

Pvz. Dažniausiai vaikas žaisdamas tyli, skleidžia panašius į kalbėjimą garsus, kurie nėra tikri žodžiai, komentuoja savo veiksmus, kalba keisdamas intonaciją, kuri atitinka skirtingus veikėjus, kuria istorijas, kalba su įsivaizduojamu žaidimų draugu.

32. Sąveika su bendraamžiais

Kaip vaikas elgiasi bendraudamas su kitais vaikais?

Pvz. Žaidžia vienas, žaidžia šalia kitų, stebi kitus vaikus, reikalinga suaugusiojo pagalba ir dalyvavimas, siūlo žaidimus ar veiklą, bando dominuoti, mielai įsitraukia į kitų vaikų žaidimą, būna tik su suaugusiais

33. Socialinių taisyklių/tvarkos laikymasis

Kaip bendravimo metu pasireiškia vaiko supratimas apie mandagų elgesį ir socialinių taisyklių laikymąsi?

Pvz. Kartais sako prašau", "ačiū", mandagiai elgiasi su vyresniais žmonėmis, nesako negražių žodžių netinkamu laiku, pastebi nemandagų kitų žmonių elgesį, neaptarinėja kitų žmonių, kai jie yra šalia.